

FRÁSÖGN

af þemaráðstefnu Vestnorræna ráðsins í Færeyjum 7.–9. júní 2011

Af hálfu Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins sóttu ráðstefnuna Ólína Þorvarðardóttir formaður, Atli Gíslason, Árni Johnsen, Höskuldur Þórhallsson og Práinn Bertelsson, auk Kjartans Fjeldsted, ritara. Þemaráðstefnan var tvískipt að þessu sinni. Þriðjudaginn 7. júní var fjallað um framtíðarlausnir í húsnæðismálum eldri borgara og fimmtudaginn 9. júní fór fram málþing um björgunarmál í norðurhöfum í samvinnu við Norðurlandaráð og NORA. Miðvikudaginn 8. júní tók Íslandsdeild ásamt öðrum þáttakendum svo þátt í ráðstefnunni Seas the Future, sem skipulögð var af færeyska utanríkisráðuneytinu í samvinnu við norrænu ráðherranefndina.

Ólína Þorvarðardóttir, formaður Vestnorræna ráðsins, setti fyrri hluta ráðstefnunnar. Sagði hún m.a. að vestnorrænu löndin stæðu frammi fyrir svipuðum áskorunum, t.a.m. hvað varðar strjálbýli og langar vegalengdir, samfélagsgerðir landanna og viðfangsefni þeirra í velferðarmálum væru sambærileg. Löndin þrjú gætu því haft mikið gagn af að bera saman bækur sínar í þessum efnum. Því næst bauð Kári P. Højgaard gesti velkomna fyrir hönd færeysku landsdeildarinnar. Að því búnu kynnti norski þingmaðurinn Tore Hagebakken helstu leiðir sem Norðmenn hafa farið í húsnæðismálum eldri borgara og Meta av Fløtum, forstöðumaður öldrunarheimilisins Lágargarðs í Þórshöfn, fjallaði um stefnu Færeyja á þessu sviði. Magnus Therkelsen, formaður félags eldri borgara á Grænlandi fjallaði um hvaða óskir eldri borgarar hefðu um húsnæðismál. Sigurveig H. Sigurðardóttir, dósent við Háskóla Íslands, kynnti rannsóknir á viðhorfum eldri borgara til húsnæðismála. Í máli Sigurveigar kom m.a. fram að ýmsar ástæður væru fyrir því að eldri borgarar óskuðu eftir að flytja, t.a.m. að þeir væru í of stórri íbúð og til að vera nær ýmiss konar þjónustu en algengt viðhorf meðal eldri borgara væri að þjónustuíbúðir væru of dýrar. Þá fluttu tveir arkitektar, Halldór Guðmundsson frá Íslandi og Johan Kristian Rosbach frá Grænlandi, erindi um hönnun á húsnæði fyrir eldri borgara. Almennur samhljómur var um það að miða ætti að því að framtíðarhúsnæði eldri borgara væri sem líkast heimilisumhverfi en ekki stórum stofnunum.

Í umræðum að afloknum erindum framsögumanna lýsti Atli Gíslason þeirri skoðun sinni að rétt væri að stuðla að því að fjölskyldur eldri borgara gætu komið að umönnun í eins ríkum mæli og mögulegt væri og að stefnumótun hins opinbera ætti að miða að því að auðvelda þeim það. Siv Friðleifsdóttir, sem sat ráðstefnuna sem formaður velferðarnefndar Norðurlandaráðs, benti á þá erfiðleika sem upp koma þegar þjónustu við eldri borgara er skipt milli ríkis og sveitarfélaga, en þá hefði hvor aðili tilhneigingu til að reyna að varpa ábyrgð á hinn. Mikilvægt væri að einn aðili, annað hvort ríki eða sveitarfélag, bæri ábyrgð á öllum málaflokknum. Fram kom það sjónarmið að rétt eins og réttindi barna væru skilgreind í lögum væri eðlilegt að það sama yrði gert hvað varðar eldri borgara.

Miðvikudaginn 8. júní tók Íslandsdeild þátt í ráðstefnunni Seas the Future, sem skipulögð var af norrænu ráðherranefndinni í samvinnu við færeyska utanríkisráðuneytið, en hún var m.a. haldin í tilefni af alþjóðlegum degi úthafanna. Adolf Kellermann, yfirmaður vísindarannsókna hjá Alþjóðahafrannsóknaráðinu, kynnti nýtt samstarf á sviði vísindarannsókna, svokallað MARCOM+, sem hefur það að markmiði að efla rannsóknir á úthöfunum á sviðum eins og fiskeldi, haforku, „blárrí líftækni“ og áhrifum loftslagsbreytinga á úthöfin. Einnig gerði Paul Holthus, forstjóri World Oceans Council (WOC), grein fyrir viðleitni samtakanna til að standa vörð um úthöfin, en WOC eru samtök fyrirtækja, svo sem skipa- og olúfélaga, útgerða, og fyrirtækja í ferðamennsku, sem stunda starfsemi sem tengist hafinu. Þá fjallaði Albert de Hoop, bæjarstjóri í Amelanda í Hollandi og forseti KIMO, alþjóðlegra umhverfissamtaka sveitarfélaga, um viðleitni samtakanna til að berjast gegn mengun sjávar. Í

máli hans kom m.a. fram að mengun frá plasti væri eitt stærsta vandamálið, en það brotnaði ekki niður í náttúrunni og ræki því víða á strendur.

Ólína Þorvarðardóttir tók þátt í pallborðsumræðum í lok ráðstefnunnar ásamt Johan Dahl, sjávarútvegsráðherra Færeyja, Angus MacNeil, þingmanni skoska þjóðarflokksins á breska þinginu, Johan H. Williams, deildarstjóra í norska sjávarútvegsráðuneytinu og Henrik Dam Christensen, forseta Norðurlandaráðs. Í máli hennar kom fram að Norðurlöndin hefðu ríkra hagsmuna að gæta varðandi áhrif umhverfisbreytinga og aukinna umsvifa í kjölfar þeirra á norðurhveli jarðar, enda væru Norðurhöfin verðmæt matarkista sem norðlægu strandríkin byggðu afkomu sína á. Hún taldi að mikilvægi og verðmæti sjávarafurða mundi aukast í framtíðinni í takt við fjölgun jarðarbúa. Sjálfbær nýting fiskveiðiauðlindarinnar væri lykilatriði en hún færi saman við ábyrgð af hálfu nýtingaraðila. Aukin tækniþekking mundi gera okkur kleift að ná ákveðnu jafnvægi gagnvart auðlindinni. Lagði hún áherslu á mikilvægi þess að ríki ynnu saman að nýtingu sameiginlegra fiskstofna, en Vestnorræna ráðið hefði einmitt beitt sér í þá veru með tilmælum til ríkisstjórna vestnorrænu landanna um aukna samvinnu við stjórn fiskveiða.

Henrik Dam Christensen, forseti Norðurlandaráðs, setti málþing um björgunarmál í norðurhöfum. Fyrirlesarar komu frá Íslandi, Noregi, Danmörku, Færeyjum og Kanada, en fundarstjóri var færeyski blaðamaðurinn Uni Arge. Í opunarávarpi sínu lagði Christensen áherslu á að aukin skipaumferð á norðurslóðum mundi hafa mikla efnahagslega þýðingu en einnig miklar áskoranir sem krefðust aukinnar svæðisbundinnar og alþjóðlegrar samvinnu. Árni Ólafsson, ráðgjafi danska utanríkisráðuneytisins í færeyskum málefnum, kynnti f.h. dönsku formennskunnar í Norðurskautsráðinu björgunarsamning sem aðildarríki Norðurskautsráðsins undirrituðu í Nuuk í maí sl. Per Sønderstrup frá dönsku siglingamálastofnuninni kynnti helstu áherslur danska sjóhersins á svæðinu og Jens Peter Hartmann og Lars Hansen kynntu kortagerð á norðurslóðum. Í máli þeirra kom m.a. fram að ekki væru til eins góð kort fyrir hafsvæðin á norðurslóðum og víða annars staðar og víða væri allt að 10 km ónákvæmni í kortum við Grænland. Þá kynnti Georg F. Lárusson, forstjóri Landhelgisgæslunnar, framtíðaráform gæslunnar og nýja Bombardier-flugvél hennar sem og nýtt varðskip sem nú er í byggingu. Meðal annarra íslenskra fyrirlesara voru Kristján Geirsson, deildarstjóri hjá Umhverfisstofnun og Ásgrímur Ásgrímsson hjá Landhelgisgæslunni.

Í lokaávarpi sínu fagnaði Ólína Þorvarðardóttir undirritun björgunarsamningsins í Nuuk, sem hún sagði marka þáttaskil í öryggismálum á norðurslóðum. Mikið væri þó ógert til að auka öryggi á stóru norðlægu hafsvæðunum, sérstaklega hvað varðar björgunarbúnað og annan aðbúnað. Náin samvinna norrænu ríkjanna væri mikilvægur þáttur í því að tryggja öryggi á svæðinu og sagðist hún vona að ráðstefnan yrði til þess að efla samstarf þeirra á því sviði.

Fyrsti fundur þingmannanefndar Hoyvíkursamningsins

Í tengslum við ráðstefnuna fór jafnframt fram fyrsti fundur þingmannanefndar Hoyvíkursamningsins, fríverslunarsamnings Íslands og Færeyja. Ólína Þorvarðardóttir stýrði fundinum sem formaður Vestnorræna ráðsins en samkvæmt ákvörðun forsætisnefndar Alþingis sitja sömu þingmenn í nefndinni fyrir hönd Alþingis og sitja í Íslandsdeild Vestnorræna ráðsins. Fyrirliggjandi drög að starfsreglum nefndarinnar voru samþykkt með smávægilegum breytingum og færeyski þingmaðurinn Magni Laksáfoss að því búnu kjörinn fyrsti formaður nefndarinnar og Ólína Þorvarðardóttir varaformaður. Ákveðið var að óska eftir skýrslu frá utanríkisráðuneytum landanna um framkvæmd samningsins fyrir ársfund ráðsins, sem fram fer á Íslandi í ágúst.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.